

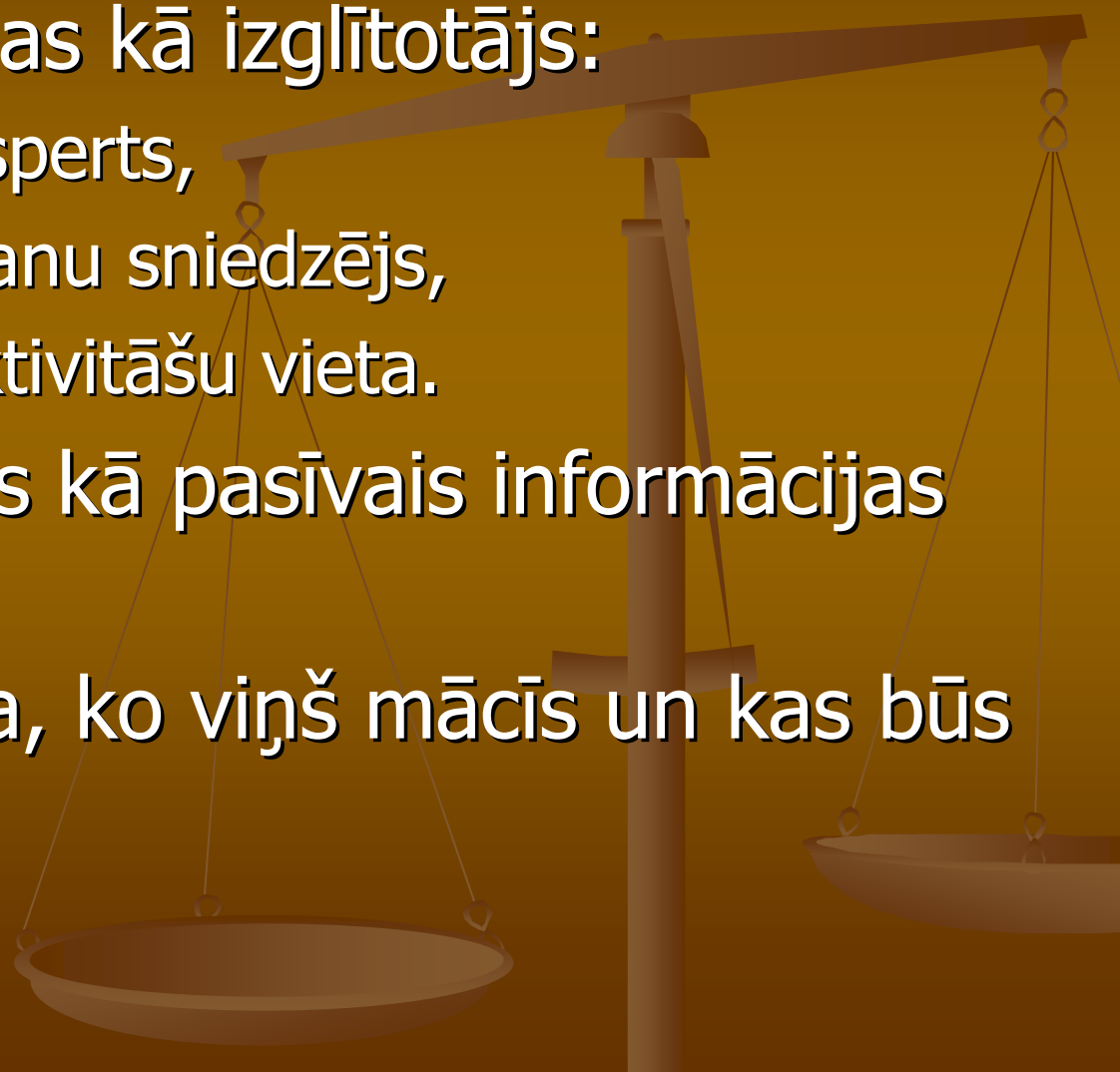
Skolēna un skolotāja mijiedarbība

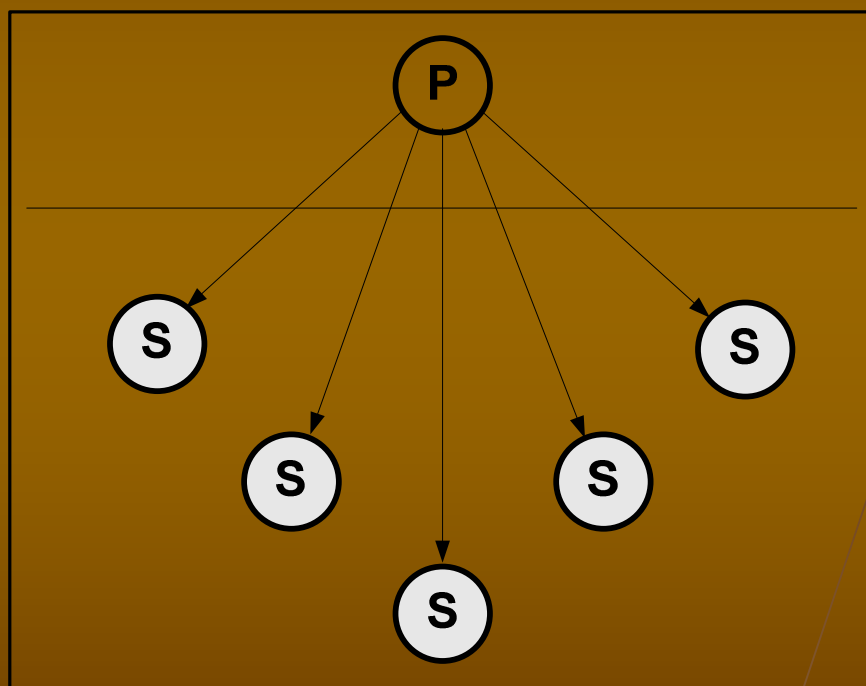
Rita Birziņa
21.10.2011.

Uz skolotāju centrēts

- skolotājs darbojas kā izglītotājs:
  - viņš var būt eksperts,
  - galvenais zināšanu sniedzējs,
  - centrālā visu aktivitāšu vieta.
- skolēns darbojas kā pasīvais informācijas saņēmējs.
- skolotājs nosaka, ko viņš mācīs un kas būs jāiemācās

Uz skolotāju centrēts

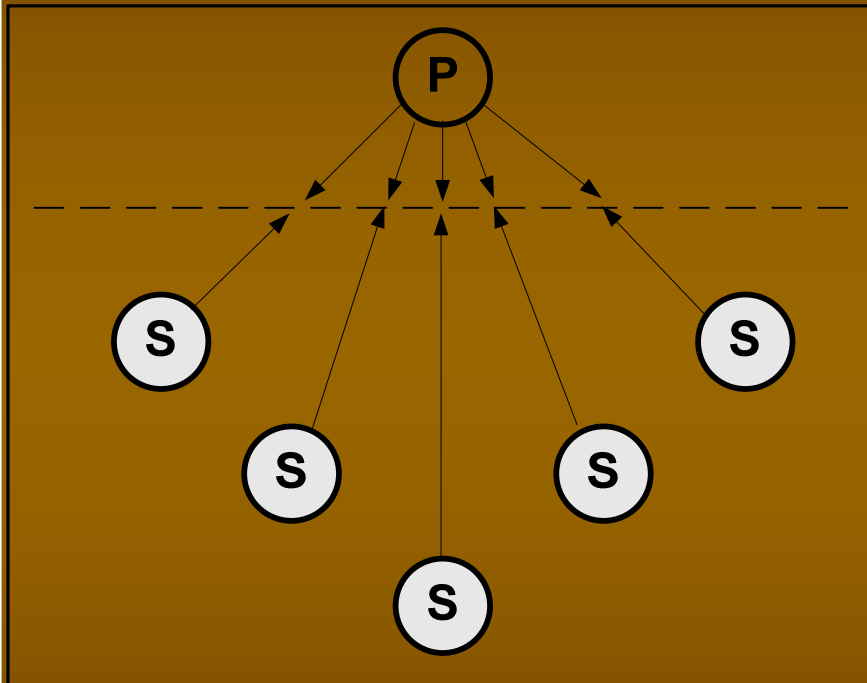

- Skolēni klausās, uztver skolotāja stāstīto un asimilē to, taču nav sadarbības skolēnu starpā.
- Taisnā līnija krasi nodala skolotāju no skolēniem.
- Skolotājam raksturīgs autoritārs vadības stils.
- Šāda veida attiecības skolotāja un skolēna starpā var pastāvēt kā
  - viena no lekcijas daļām, kurā skolotājs stāsta un skaidro jauno tēmu,
  - veic demonstrējumu vai arī
  - stundas noslēgumā sniedz tēmas apkopojumu.
- Šādas mijattiecības var veidoties arī gatavojoties noslēguma pārbaudījumiem, kad skolotājs sniedz apkopojumu atbilstoši noteiktiem tematiem.

Lekcija-diskusija

- Savstarpējās mijattiecības starp skolotāju un skolēnu ir līdzīgas kā pirmajā gadījumā, taču skolotāja loma nav tik dominējoša. Kā norāda Oesers (1996), tad šādu mijattiecību veidošanās mērķis varētu būt:
  - lai pavērstu latento grupas vadību, virzot to uz noteiktu mācību procesa uzdevuma/mērķa sasniegšanu
  - lai sekmētu skolēna individuālā darba vadību,
  - lai iedrošinātu grupas sadarbību kopēja mācīšanās mērķa sasniegšanai (uzdevuma izpildei)

Lekcija-diskusija

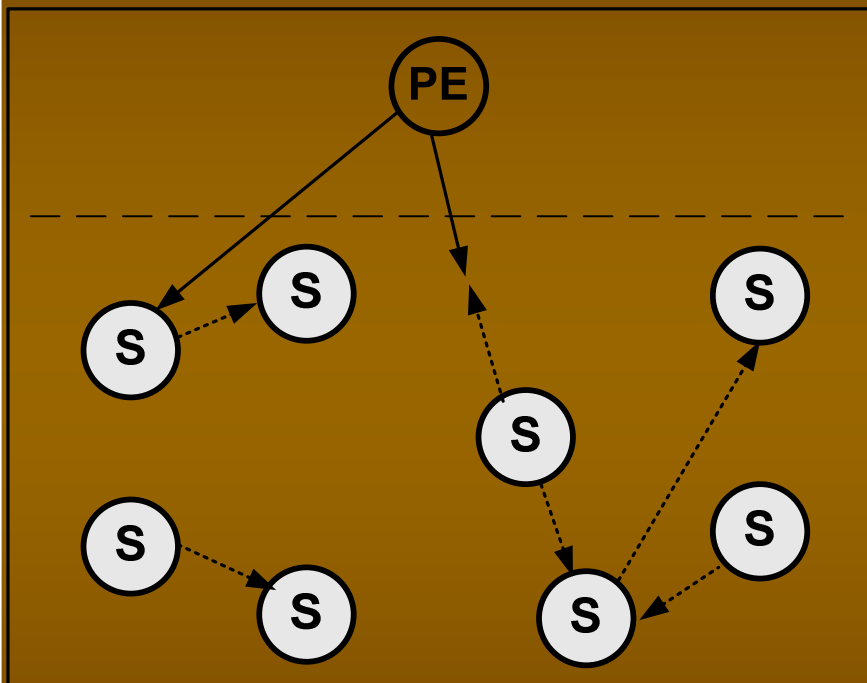

- Bultas virziens norāda mazāku vai lielāku verbālo mijdarbību starp skolotāju un skolēniem.
- Kaut arī skolotājs uzdot jautājumus un saņem atbildes no skolēniem, tomēr viņa vadība šajā situācijā nav tik dominējoša kā iepriekšējā.
- To attēlā demonstrē arī lauztā līnija, kas attēlo barjeru starp skolotāju un skolēniem.

Uz skolēnu virzītā mācīšana

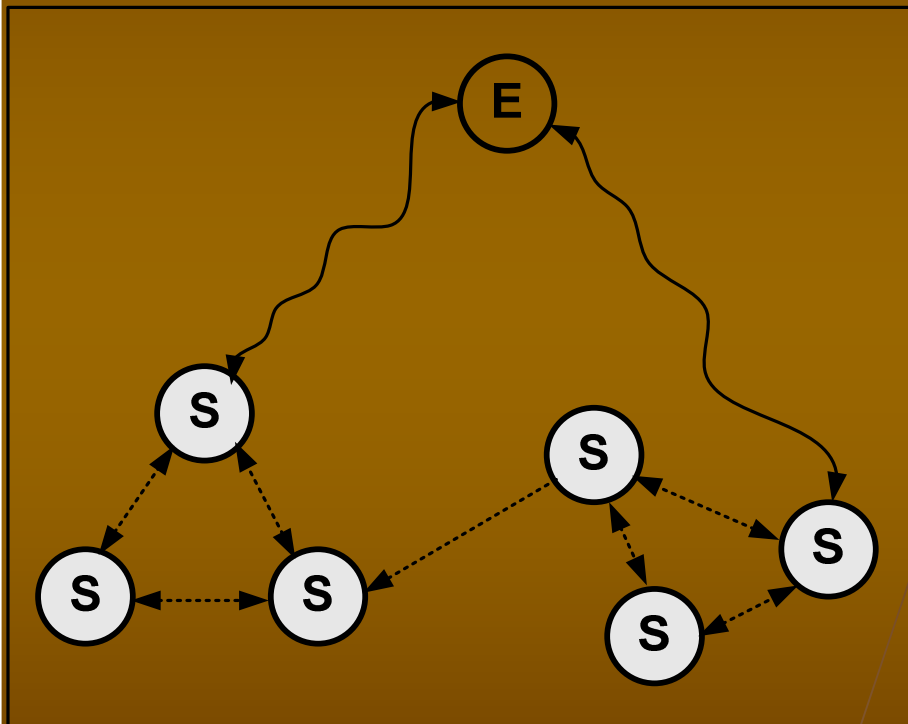
- Fokusējas uz pašu skolēnu, tā ir saistīta ar skolēna kognitīvo attīstību.
- Skolotāja mērķis ir palīdzēt skolēnam izprast/aptvērt zināšanu apgūšanu vairāk kā procesu nevis rezultātu.
- Klases aktivitāšu izmantošana ir uz skolēnu virzīts process – viņa paša spēju izzināšanai.
- Saturs, mācīšanas stils un metodes tiek piemērotas, lai sasniegtu skolēna kognitīvo un intelektuālo izaugsmi.
- Uz skolēnu virzīta mācīšana saistās ar:
  - labāku iegaumēšanu
  - labāku zināšanu izmantošanu citās situācijās
  - labāku motivāciju turpmākām mācībām
  - labāku problēmrisināšanas spēju attīstību

Aktīva mācīšanās

- Attēlotas savstarpējās sociālās attiecības skolēnu un skolotāja starpā.
- Kā labs piemērs te varētu būt praktiskais darbs bioloģijas stundās.
- Skolotāja lomas apzīmējums PE jau norāda uz skolotāja lomas maiņu – viņš kļūst par ekspertu/konsultantu.
- No mācību procesa aspekta šo mācīšanās situāciju var attiecināt kā uz konkrētu uzdevumu virzītu vai uz skolēnu fokusētu, cenšoties viņu iesaistīt kooperatīvā sadarbībā.

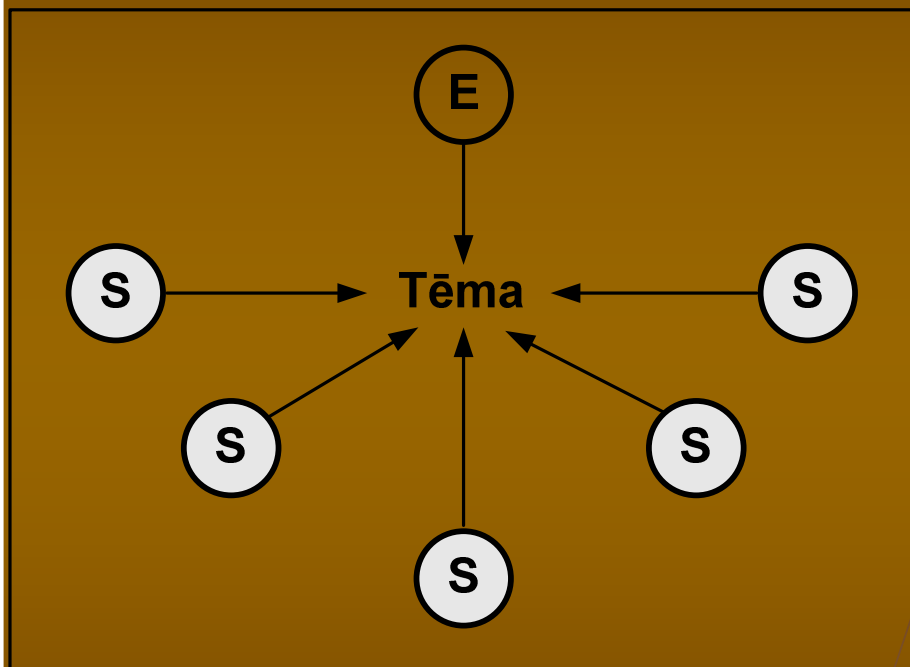
Aktīva mācīšanās, patstāvīga darba plānošana

- Skolēni aktīvi sadarbojas nelielās grupās, skolotājs kļūst par ekspertu-konsultantu.
- Grupas izplāno savu darbu, strādā savā tempā, apspriež radušās problēmas un vienojas par kopīgu risinājumu.
- Šāda situācija raksturīga
  - patstāvīgam izziņas darbam,
  - aktīvam mācību procesam un
  - sniedz iespēju maksimāli attīstīt skolēnu darbības, kuras orientētas uz konkrētu uzdevumu izpildi.
- Starp skolēniem notiek kooperatīva sadarbība, mācību process ir skolēnu un konkrēta uzdevuma izpildi virzīts

Patstāvīgs darbs bez savstarpējās sadarbības

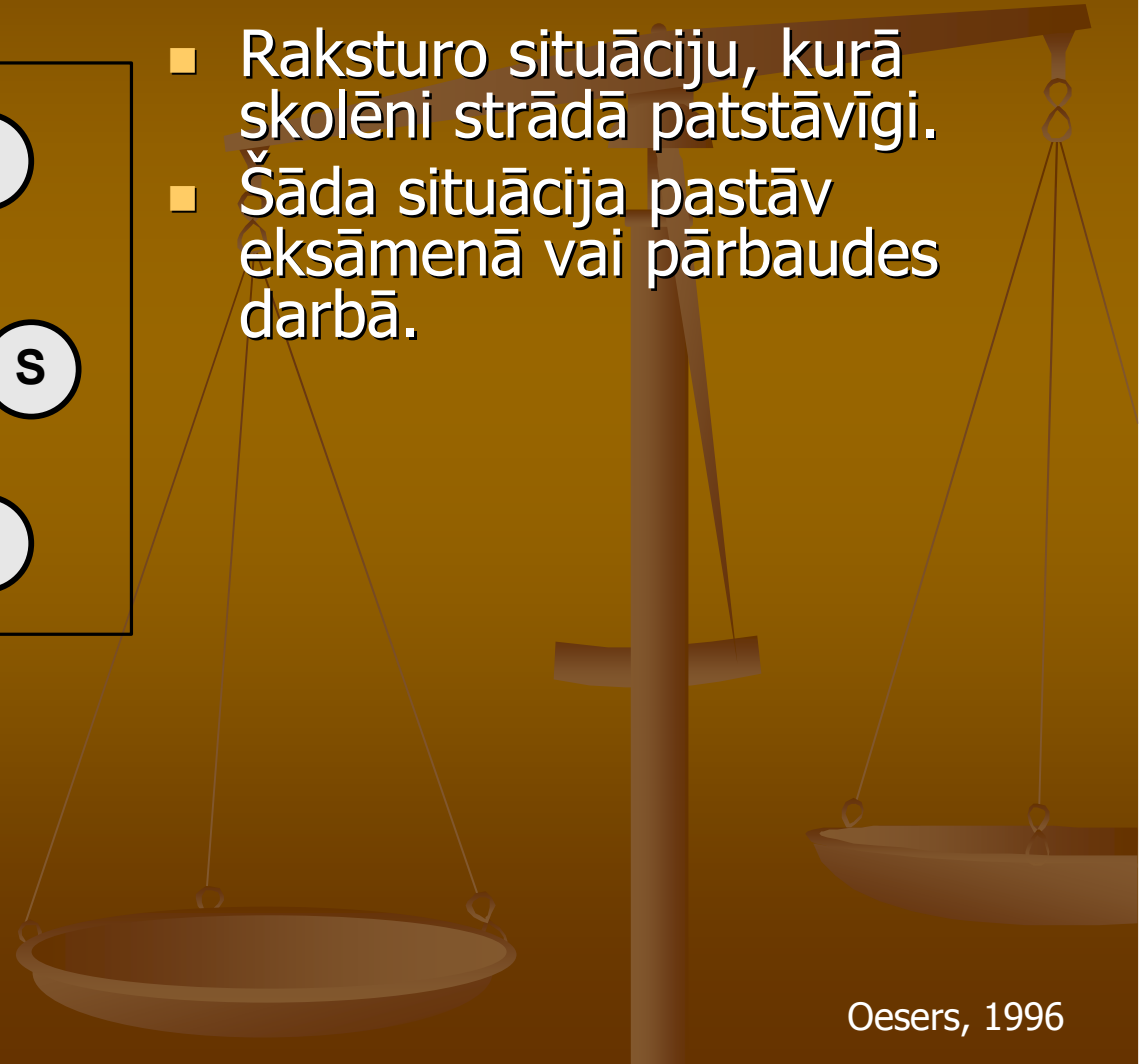

- Raksturo situāciju, kurā skolēnu grupu vai individuālais darbs ir saistīts ar konkrēta jautājuma/tēmas izziņāšanu, plaši izmantojams projekta darbā. Šādas situācijas raksturīgas arī semināros un diskusijās.
- Shēmā attēloto bultu virziens norāda, ka grupas pilnībā koncentrējas uz konkrēta jautājuma vai tēmas izskaidrošanu, precizēšanu un risināšanu.
- Shēma parāda, ka skolēnu darbība ir virzīta uz konkrēta uzdevuma veikšanu, taču šeit nepastāv hierarhija skolotāja un skolēnu starpā. Ideālā variantā skolotājs var kļūt arī jebkuras grupas „gudrais” biedrs.

Grupū darbs ar konkrētu uzdevuma veikšanu

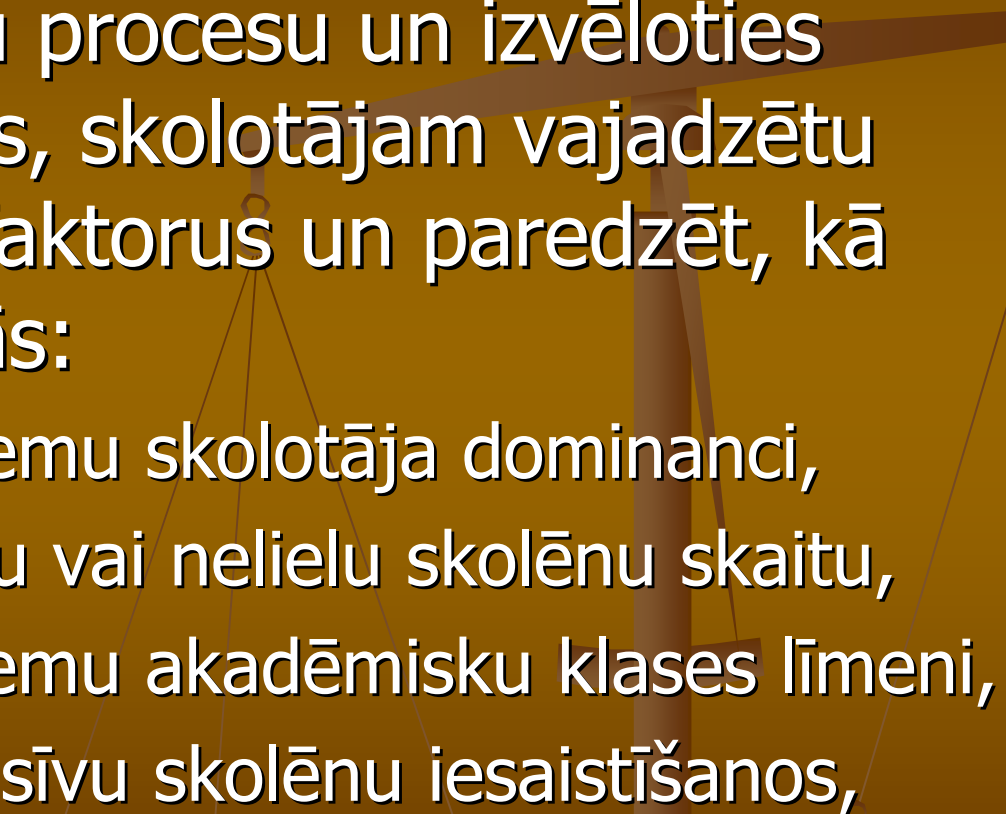
- Raksturo situāciju, kurā skolēni strādā patstāvīgi.
- Šāda situācija pastāv eksāmenā vai pārbaudes darbā.

Secinājums (1)

- 1-4 situācija raksturo progresīvas pārmaiņas skolotāja darbībā:
  - no skolotāja virzīta mācību procesa ar konkrēta uzdevumu veikšanu uz skolēnu centrētu mācīšanos,
  - no pasīvas mācīšanās uz aktīvu mācīšanos,
  - no skolēna minimālas iesaistīšanās uz maksimālu iesaistīšanos ar progresīvu skolotāja lomas maiņu (piespiedu mācīšanas samazinājumu).
- Piektajā gadījumā mācīšanās ir vērsta uz konkrēta uzdevuma/tēmas izpildi, taču skolotāja loma ir mainījusies.

Secinājums (2)

- Plānojot mācību procesu un izvēloties mācību metodes, skolotājam vajadzētu ņemt vērā šos faktorus un paredzēt, kā notiks mācīšanās:
    - ar augstu vai zemu skolotāja dominanci,
    - strādājot ar lielu vai nelielu skolēnu skaitu,
    - ar augstu vai zemu akadēmisku klases līmeni,
    - ar aktīvu vai pasīvu skolēnu iesaistīšanos,
-

Secinājums (3)

- Plānojot mācību procesu un izvēloties mācību metodes, skolotājam vajadzētu ņemt vērā šos faktorus un paredzēt, kā notiks mācīšanās:
    - ar individuālu vai kooperatīvu skolēnu darbību,
    - ar debatējama vai nedebatējama materiāla piedāvājumu,
    - ar spēcīgām vai vājām prasībām,
    - uz konkrēta uzdevuma un mācīšanos virzītu vai uz pārbaudes darbu virzītu,
    - uz skolotāja vadītu vai palīdzību sniedzošu (konsultējošu) mācību procesu.
-